„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком и недељом на целом табаку, а уторком, на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 138. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 6. СЕПТЕМБРА 1892. ГОДИНА XXVII.

ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ.

ЛАЈОШ КОШУТ.

Које српско срце да не закуца живље кад чује то име? Да не закуца живље у грозничавој узбуђености — кад се сети оних хиљада српских отаца, браћа, сестара, жена, деце, које је у црно завио тај човек? Кад се сети мора проливених суза, кад се сети тужних гаришта српских домова, кад се сети танких вешала на којима је своју мученичку душу испустио Србин? А зашто? Због тога, што је љубио свој родни крај и што је веран био своме законитоме краљу!

Но давна је то било и како време лечи сваку рану, залечило је донекле и ову; жалост се утишала, мржња попустила, па да су наша браћа Мађари хтели да уче из прошлости, да су хтели бити праведни према нами, да су нам постали права браћа, та рана би данас већ и са свим залечена била — а овако, рана се залечила с поља, но изнутра . . . . боле . . . . ах, живо боле још и данас!

Па зашто се баш данас сећамо те љуте ране? Зашто данас пуца кора, коју су године савиле око те ране? Зашто нам се данас груди узбуђено дижу? Зашто нам перо дршће у руци? Зашто . . . . ? Хајде, да вам кажемо, мила наша српска браћо.

И причајући вам, дозволите нам данас да не пишемо ове редове као српски радикали; дозволите нам, да овај једини пут, после дугог, ах . . . предугог времена, пред наше очи изведемо сву Србадију, да пред њом развијемо нашу стару „Заставу“ — — да загрлимо ту целу Србадију, па да пред нама, тако загрљенима, падну окови људске тесногрудости, и да данас ми, најстарији народни орган у Српству, проговоримо у име целога Српства!

*

Деведесет година навршиће се сутра од како се родио тај Словен, који не хтеде бити Словен; он је волео одлетети у друго јато, да својим немирним духом створи дар-мар у нашој отаџбини . . . . да љуто оштети своју браћу словенску. Полетео је небу под облаке, али није одмерио своју снагу . . . . крила му беху од воска, и он, Словен, паде пред рађајућим се сунцем словенског одушевљења. Да . . . да . . . . против вечитих закона природе не да се војевати; то је на своју штету искусио и Кошут. Почетак: дебрецински сабор, где се скида са главе Хабсбурговцу угарска круна . . . . а свршетак: Вилагош, где мађарска војска полаже оружје пред — Романовом (руским царем)! Почетак: вешала, на којима издише Србин . . . . а свршетак: вешала у Араду, на којима издишу — мађарски генерали! Зар то није Немеза? Свако дело, које није основано на божјој правди, мора рђаво да сврши!

И Кошут је морао да бега . . . и у највећој његовој невољи морао се наћи Србин, Петар Чарнојевић, да га спасе. Није ли и то Немеза?

Пуне 43 годиие борави Кошут у туђини, пре као бегунац, а доцније као својевољни изгнаник. Пре неколико година одузеше му сами Мађари законом отаџбину. Он, који је нама, Словенима, хтео да отме отаџбину . . . он је данас сам — нема! Није ли и то Немеза?

И плануше шовинисте у равној Мађарији да прославе најсвечаније рођендан тог мађарског „великана“ — — они се данас више не сећају да их је тај „великан“ довео до . . . Вилагоша; да им је довео у земљу целу војску . . . . Бахових чиновника!

Но, нека славе; нас се не тиче што пред њиховим очима почиње бледети слика мртвога Ференца Деака, створитеља њихове данашње снаге, а уздиже се слика живога Кошута. Ми радо остављамо свакоме да буде према своме укусу блажен . . . . па док је то приватни укус наше мађарске браће, шта би ми могли имати против тога? Ми се радо сећамо наших Книћанина, Рајачића и Јелачића, који су већ давно покојни . . . . зашто се они не би сећали свог Кошута, који је још жив?!

*

Јесте, тако је; и ми не би проговорили ни речи, као што је до данас ни не проговорисмо, да је то весеље наше браће Мађара остало њихово приватно весеље; да и нас не умешаше у то своје славље.

Будимпешта је главна варош угарске краљевине, резиденција је његинога краља. Она треба да буде срце краљевине; у њој треба да нађе уточиште, с њом треба да се поноси сваки син ове земље. И због тога Будимпешта не сме бити само мађарска . . . она мора да буде — угарска! А да је тако, да треба да буде тако, то је показала сама Будимпешта, има томе једва три месеца.

Славио се онда узвишен дан. Славио се дан кад је пре 25 година краљ наш Франц Јосиф I. на своју главу поставио круну св. Стевана, ону исту круну, коју је био Кошут однео и закопао у риту, негде око Оршаве, ... кад је већ било све пропало, да бар та круна не дође у руке његиног законитог власника, тога истог краља Франц Јосифа I.

Славио се онда дан, кад је блага душа Франц Јосифа I. заборавила на дебрецински сабор . . . кад је копреном покрила заблуде прошлости . . . и онда се нађоше у Будимпешти сви народи ове наше отаџбине: да се одушевљеним покличем сјате око свога краља, понављајући своју заклетву верности, бурно изјављујући осећаје своје непоколебиме оданости. И онда беше Будимпешта срце отаџбине!

А данас, после три месеца? Но данас, правије у прошлу среду, сишла је Будимпешта са своје узвишености и бацила се у наручје једне једине народности. Са 120 против 40 гласова изабрало је варошко заступство Будимпеште Лајоша Кошута почасним својим грађанином. Пре 3 месеца славила је Будимпешта краља Франц Јосифа који ју том приликом почастио насловом своје резиденције . . . а данас слави Лајоша Кошута, који је хтео да потисне тога краља са његовог престола.

А . . . а . . . то је ипак сувише! То већ није приватно весеље, то је шамар, који добацише наша браћа шовинистички Мађари у образ свима нама осталим народима Угарске! Будимпешта није само ваша, она је и наша. На ваш рачун, ви можете бирати за почасног грађана, ако хоћете, и црног Циганина . . . . но, на наш рачун — е, то па ми не дамо!

Ми, због тога, најенергичније протестујемо против тога вашега дела; ми протестујемо у име целог српског народа, који живе у овој краљевини. Ми . . . да љубимо руку, која нас је у своје време нечовечно била, то не допушта наш људски понос, не допушта наш понос српски!

Ми нећемо да знамо за Кошута ни сад ни икада. Ми и данас још из дна душе наше најжешће осуђујемо његова дела. Ми се можемо спријатељити са Угарском краља Франц Јосифа I., јер се надамо у његово благо срце, у његову праведност: да ће и нама кад тад бити правде — **но са Угарском Лајоша Кошута нећемо се спријатељити никада, њу ћемо од себе одбијати док нас буде ма само једног жива.**

И због тога свечано од себе одбијамо увреду: да Лајош Кошут буде и наш почасни грађанин, па на то немамо достојнијег одговора него: Живео Франц Јосиф I.

ИЗ СРБИЈЕ.

„Одјек“ у свом 190. броју доноси у погледу пронешени вести да је бивша радикална влада рђаво господарила са диспозиционим фондом — ово:

„Наше либералне кукумавке отпочеле су од првога дана својег доласка на управу ревносно разносити гласове, како су радикали дигли неких 5 до 600.000 дин. (!) из диспозиционог фонда; „Мале Новине“ одликујући се својим познатим патриотизмом надовезале су још, како су из тога фонда плаћени уредници „Србобрана“, новосадске „Заставе“, па осим тога и неки радикални посланици.

„Ми смо у ранијем једном броју изјавили, да је ово изношење из основа лажно и потражили смо доказе. Њих нема, разуме се с тога, што их ни бити не може. И ми ради либералних кукумавака и њиховог достојног смиљевачког савезника не бисмо о овоме више речи трошили, да није страна штампа, као што се у осталом дало предвидети, та саопштења регистрирала и покушала градити од њих капитал противу наших народних интереса. Тога ради, — ми и дајемо ова кратка обавештења.

„Пре свега ваља знати, да министарство иностраних дела има две партије, које неподлеже прегледу главне контроле. Прва је партија од 500.000 дин „на достојније заступање земље на страни“, а друга од 100.000 дин. „на ванредне трошкове и поверљиве цељи“. Прва партија подвргава се скупштинском прегледу. И прошле године комисија која је те издатке прегледала, није нашла ни једне неупутности. Шта више, члан комисије, г. Живан Живановић, који не припада радикалном, већ либералном табору, изјавио је захвалност радикалној влади на савесној и целисходној употреби тога кредита, желећи, да се он и даље на исти начин и на исте цељи троши.

„Знајући да ће издатци из тога фонда морати доћи на преглед нар. скупштини у своје време и за ову годину, ми смо тврдо уверени, да ће она и тад, као и прошлога пута, бити задовољна правилним радом министра спољашњих послова до 9. авг.

ЛИСТАК.

СЛУШКИЊА.

Обећасмо се осврнути на домаће васпитање, на школе и државну управу у Дубровнику и том приликом рекосмо, да таког васпитања, школа и управе није било нигде на свету. Ми знамо, да ће нам многи приметити е претерујемо — али ћемо им и доказати. Упоредићемо друге државе са овом малом српском и уверићемо их; а ваљда је за данас и то доста, кад кажемо, да су први светски учењаци били дубровачки наставници и од младих Дубровчана опет стварали прве светске научењаке; да су страни владари шиљали децу најимућнијих бољара у Дубровник на школе. Него идимо редом. Најпре да се осврнемо на домаће васпитање. Добро оно рече наш Миличевић у предговору на превод „Емилија“ од Русо-а, да се у кући учи васпитавајући а у школи васпитава учећи. Залуд добре школе без доброг домаћег васпитања а залуд добро домаће васпитање без добрих школа. Говори се за Гундулића, кад га је питао неки други Дубровчанин песник: „Ама кажи ми, како је то, да их има, који су узвишенији, племенитији од мене — а учили су колико и ја?“ Песник је одговорно: „Ваљда су имали боље матере него ти.“ — „Не, не,“ рече он, „јер је моја мати била реткост врлина.“ „Онда си имао горе учитеље него они!“

Многи наши књижевници и многи педагози разбијају главу око тога, како ће у многим и многим српским породицама повратити онај некадањи стари — морал. Ја би им саветовао, да се у тој ствари прођу немачких књига и француских расправа. Да се прођу и Песталоција и Коменса — а да се прихвате дубровачке историје, дубровачких обичаја, који ма да се данас растапају на огњу, незнам праве или лажне културе, опет су још у животу.

Ово што данас кажем, нек служи као увод. Намера ми је да говорим о дубровачком домаћем васпитању а почео сам са слушкињом; за цело многи ће се насмејати. Многи и многи очеви породице, да не речем сви, данас слабо маре, која ће им и какова ће им слушкиња доћи у кућу. Данас је слушкиња, ма како неки противречили, презрено створење. Нити се она брине, да породица код које служи напредује, нити се породица брине за слушкињу.

Видите у Дубровнику није било тако. Тамо су неки песници слушкињама чак и песме певали. Тамо су слушкиње знали поштовати и у најотменијим круговима, а зна се, да је држава неколико пута неке слушкиње саранила на државне трошкове. Ви се смејете . . . . ? Јест, али не заборавите, да је то чинила, јер је била уверена, да су тим слушкињама била поверена деца породица, будући грађани, будућа омладина и да су оне све могуће учиниле а да та деца постану онакови грађани, каковим се домовина могла поносити.

Дубровкиње, па грађанке, па жене трговаца, богаташа, властеле или поморских капетана, увек су из околине дубровачке, Жупе и Конавала, узимале од сиромашних сељана малене кћери, којима би једва било десет година, на службу. Између њих и родитеља склопио би се уговор. Родитељи су отпуштали своје кћери да служе, али од тада за њих су се нови господари морали старати, као за рођену децу. Тако кад би сељачко дете из малена дошло у господареву кућу, газдарица је подучавала у свим домаћим пословима и у газдинству, слала је на школу, учила је плетиву и везиву — у једну реч како је васпитавала своје кћери, тако је до 14 године васпитавала и слушкињу.

Наравно да за сво то време слушкиња није примала плату — али је газда морао одевати и обувати пристојно, јер и данас је свакој дубровачкој породици највећа срамота, ако јој слушкиња не иде пристојно одевена. На слушкињу се строго пазило особито у моралном погледу. Чак и држава је имала право, да казни оне господаре, који су занемаривали васпитање ове сељачке деце. Боже драги, а то је била аристократска држава!!

Од 14 године примале су плату — али та им се није уручивала. Газда је покупио на страну и кад би слушкиња навршила 20-ту годину, онда јој је целу, сакупљену своту давао. Слушкиње, које су тако превалиле 14 годину звале су се „справљенице“. Бива оне су служиле на „справу“, а то значи, да се од сада газда мислио, да је лепо одомаћи и да је уда — јер су се оне увек удавале из господареве куће. Заручник, кад је просио њезину руку, осим код родитеља морао је просити код газде и газдарице, јер је био тешки грех — бескучнику или пијаници предати у руке слушкињу.

Овако васпитана слушкиња, наравно, да је сву своју бригу улагала око деце господареве. Често пута се многе и многе нису ни удавале и тако су служиле у једној истој кући и по 50 година — а и данас је велика реткост да једна слушкиња сваке 10 године промени господара и данас је велика срамота, ако она и сваке 10 године мења куће.

Рекао би у другове је реткост, ако у једној те истој кући служи и 10 месеци!

Слушкиње, овако васпитане, биле су праве домаћице. Њима су била поверена деца, њима цела кућа. И данас, хајдете у Дубровник па ће те се зачудити како деца од њих стрепе више него од матере, како оне управљају газдинством, и како Дубровкиња незна и неће да зна за кључе, да би ишта од своје слушкиње затворила.

Пропао је Дубровник — али су још остали трагови оне дивне морале, која се тамо одомаћила, а која се још не прелева преко његових зидина, јер Дубровчани се поносе старином и јао оном, ко у њу дирне!

Ви ћете обићи земље и градове, обићи ћете цели свет, али овог чуда са слушкињама нигде видети нећете.

Странкињу да — али Дубровкињу или сељанку из околине не ћете видети да се игде сама, без другарице, шета. Странкињу да — али њу не, да се после првог сутона види на улици. Странкињу са војником да, али њу не! И не само са војником, али с ниједним мушкарцем. Поносна је она и високо држи своје чело, поносна је она и често и врло често се

о. г. Више о овоме кредиту нећемо да говоримо. Толико само имамо да напоменемо, да он нити је исцрпљен, нити разграбљен. Примљен је колико се сразмерно месечно и могло потрошити, а више ни паре. За 7 месеци радикалне владавине у овој години, узето је на рачун њега 350.000 дин.

„Остаје дакле да се види куд се деде они 100.000 динара из „диспозиционог фонда“, или како се у либералним листовима вели „шпијунског“, са којим толико „њежне“ бриге воде, нарочито морални мртвац са енглезовца.

„И кад би нам стајали на расположењу спискови лица, која примају из те партије и податци о другим потребама, које се из ње подмирују, ми се не би могли дотле заборавити, да чинимо од њих употребу. Само можемо казати, да се око 50.000 дин. годишње издаје стално лицима, чије се плаћање датира још из доба либералне владавине, али им помоћ нису крећивали ни напредњаци, па ни радикали, јер су видели, да су то старци заслужни за Српство или удовице или нејач њихова.

„Кад се од остатка од 50.000 динара одвоје трошкови око пресбироа и цензора страних новина, кад се даље узму у рачун најмање 12—15.000 динара помоћи Србима из Црне Горе и других крајева за повратак у домовину итд. — онда шта још остаје за плаћање лица, о којима је пуштен глас, да су грдне суме подигли?

„Колико су радикали за време своје владавине за ових 7 месеци о. г. изузели из овога кредита показаће можда извештај комисије, која је образована ових дана. Ми само тврдимо, да ни тај кредит није исцрпљен.

„У осталом и не чекајући на тај извештај, ми смемо да најодлучније жигошемо као подлу лаж и кукавичлук: **да је било г. Јовановић уредник „Србобрана“, било „Застава“, било госп. Таушановић или ма који други народни посланик или г. Окица Глушчевић примио и једне паре из диспозиционог фонда.**

„Толико ради одговора владиним кукумавкама и њиховим савезницима, који би и оно мало листова, што се на страни боре за српску мисао, хтели да осумњиче улогом шпијуна.

„Не бојте се господо денунцијанти, ваши подвизи за владу неће остати непозлаћени. Госа, коме служите на такав подли начин, од оних је, којима требају такве слуге, и који за њих увек налазе огризотине.“

*

Комисија, коју је саставила либерална влада, да извиди стање српских финансија када је одступио Пашићев кабинет, нашла је следеће: Влада дугује државној режији 2,700.000 динара, но ти ће се исплатити дохотцима до краја ове године. У текућем рачуну дугује српска држава српској народној банци 500.000 динара, аустро-угарској лендербанци 470.000 динара, берлинском трговачком друштву 310.000 динара, српској народној банци 400.000 динара, који су покривени са 5 300 срп. лозова, што их је банка добила. Осим тога узела је српска државна жељезница 2 мил. динара од београдски новчани завода. — Према тих неколико милиона динара, које има да плати српска држава, стоје 24 милијуна динара, које ће држава примити у току ове године, и то 8 мил., за заостали порез од првих година а 16 мил. динара за овогодишњи порез. Речена комисија састоји се из 8 чланова либералне, 2 радикалне и 2 напредњачке странке. Либерали су дакле у већини, те се не може рећи, да је комисија штедила радикалну владу.

Ето, то је најбољи одговор на оно „Pfui Teufel!“ „Agramer Tagblatta“ и других неваљалаца, који су толику вику оборили на радикалну владу.

ПРОГАЊАЊЕ СРБА У ЛИЦИ.

(ГЛАС ИЗ ЛИКЕ.)

За први посјет нашега владике Михаила спремасмо се, да буде наш дочек достојан образа српскога. Тим дочеком хтједосмо владици показати, коликом љубави и повјерењем дочекује српски народ свога архијереја тај дочек имао је владици рећи, да ће само онда његов рад бити благословен, ако га буде пратила љубав и повјерење народа. И наш предстојник, лијепи наш Остоја, спремао се је за тај дочек, али тако, како би он сам без народа владику дочекао и пратио. Летиле су поруке на све стране, да народ не иде пред владику, а кад виђе, да ће народ ипак изаћи пред владику, онда стаде поручивати, савјетовати, молити и преклињати, да се не носи српски барјак. Он би знате „то и дозволио, али не да жандарски обрлајтнант“.

Успркос свему Остојину настојању, изађе ипак лијеп број народа под српскијем барјаком пред владику у Куму и на Љубово. У Куми је био обед. Више кућа, ђе је обједовао владика, свештенство, па и Остоја, лепршао се је српски барјак, а тако и више осталог народа, који је обједовао под ведрим небом, јер је Остоја морао дозволити српске заставе. Хтјео је лисац на три столице сједити: угодити тобоже Србима у Куми, а у Госпићу ће се већ увући и стеклишима и горе.

Пред полазак у Госпић не ћеде млитави Остоја казати ни једноме од оних, што су носили барјаке, како ће тамо да буде, а онамо не хтједе предупредити изгреде стеклишке.

Кад смо пролазили кроз Госпић нијеси ни за лијек могао виђети полиције а фанатизиране руље стеклишке биле су на сваком углу — сикћући на српски барјак. Главна руља стеклишка сама факинажа, дочека српски барјак баш пред вратима српске цркве. Злуради Остоја видео је руљу, али је ипак нашао за добро прије барјака утећи у цркву, а вани нека десница кроји правду. Криво је јављено „Застави“, да су стеклиши наш барјак сав истргали и ногама газили. Срби су шаком и ногом одгурнули стеклишку руљу, па прокрчили пут у цркву и себи и свом главном барјаку. Стеклиши су само један мали барјак украли из кола, кад је већ био справљен и онда на њему своју културу манифестовали. Кад су већ стеклиши побјегли, измили Остоја из цркве, а с друге стране жандармерија да виде бар подигнуту прашину.

Тај догођај даде повода Остоји, да скида и одузимље српске заставе по Метку и Дивошу и да уреди, како ће у Метку дочек бити недостојан онога честитога српскога народа.

Одмах по одласку владичину започе истрага. И што мислите, штовани читаоци, кога ће истрага тражити, чији ће се гријех вагати!? Да ли онијех, који злочиначки нападоше на братску светињу, који жвиждаше пред црквом док је српски православни архијереј поучавао народ свој, који се риташе и плазише за српскијем протопрезвитером, који мазаше српске куће и натписе, — или ће истрага тражити оне, које је љубав Српства и православља извела пред свога владику, који су се понашали како само људи могу. Та слушај, шта се између осталога пита при тој истрази! „За што сте ви ишли пред вашег владику?“ „Ко вам је наложио да идете пред владику?“ итд. Је ли да сад погађате, кога тражи истрага! Не сјећа се при том лисичави Остоја, како је баш он главом наређивао и православне људе, да дочекају сењскога бискупа. А сад је њему, православном хришћану противно, што народ иде пред православног владику, који је и његов духовни отац. Примјетили смо ми и то, како увијек зловољни Остоја у разговору са владиком и иначе говорећ о њему тек стиштућ зубе изговара: г. „владика“ а у разговору са сењскијем бишкупом била му је свака друга „Пресвијетли“. Срам га било, као невриједног сина Српства и православља!

А сад чујте пресуду. Србима, који су носили барјак или су само о том што говорили. Остоја — турска — правда одмјери 10, 6, 5, 4, 2 дана затвора и од 50—10 ф. глобе. Једнога свештеника што је само дозволио људима, да понесу црквени барјак, оглоби са 10 фор. И онима, што Србе злочиначки нападоше, досуди нешто, знате, „да се власи не сете“ — али ту његово волује срце већ одмакло, те не казни нападаче ни приближно као нападнуте. Па знате ови су мирни, поднијеће и то, а они су рогобатни — страх је враг — рачуна безмождени Остоја.

Сад да устане Патаци, Колер, Кох, Палковић, Дамјанић итд. насмијали би се и отишли опет весело ђаволу у наручја видећ, како су дивно замјенути.

А како би било да се овијем неподобштинама поразговоримо и с тобом г. Буде? али нећемо прем знамо, да си им и ти кумовао; прем знамо, како си се и ти свим силама упео, да са улогама својијем a la Остоја и проф. Иванчевић „угушиш радикални покрет у Лици у самом заметку његовом“; прем знамо, да ће историја наша црнијем словима забиљежити године твоје ере у Лици, као што је и у Срему твоје име остало у црној успомени; и прем знамо, да би све твоје улизице биле другачије, да си ти којом срећом другачији.

Кад си ти побјегао од нас баш онда, кад си требао као духовни син свога православног владике, да му цјеливаш св. десницу (а нијеси бјежао ни ти од бискупа, него си се бринуо чак и за то, шта ће ђе на путу јести) — онда бјежимо и ми од тебе и то са гнушањем.

Изнијесмо ево само један низ недјела нашијех власника, и знамо, да се и на ово наши читаоци згражају. А шта би тек било да им све рећамо: како наш „миљени“ Остоја по налогу „слатког Буде“ притеже к истрази младо и старо, мушко и женско, да се дозна, које писао овај или онај допис у „Србобран“ или „Заставу“ како ревно истражује, шта се је све говорило у српскијем сватовима, и у другијем приватнијем друштвима, па и у кафанама; како потеже људе на одговорност што су ишли на *који српски црквени* збор, — кад би изређали чудеса у канцеларијама, при изборима, у опћинама итд. Ну ми нећемо да описујемо све те наше јаде, нећемо, јер нам је бадава. Ми знамо, да је наш глас, глас вапијућега у пустињи; али нека барем прави људи, који имају срца и душе, познају и разумију наше јаде, нека Срби, који су у повољнијем приликама, имају саучешћа спрам нашијех патња, — па ће нам бити лакше.

А вама, силницима, довикујемо, тлачите нас, глобите нас и затварајте нас још и више, али знајте, да нам нећете убити српске свијести, поноса и наде на љепшу будућност, — само се сјетите и ви, чему се имате надати.

У разне новине протурен је глас како и у Лици некакви зборови и општине изјављују своју лојалност и привржeност бану Хедерварију и његовом систему. Тај је глас скроз неистинит, код нас није било ниједног збора у ту цијељ. Тим и таким лажним вијестима настоје се поједине улизице дочепати банове милости.

Србин Личанин.

заручи а заручник јој оде у Америку и по 10 и више година остане а она га чека. Верна му је.

Казаћете ми да претерујем — и није чудо ако кажете, јер овог поштења, као у Дубровнику мало је где. Хајдете и распитајте се, колико у томе граду има распуштеница? Одговориће вам се кроз 46 година **само једна!** Идите и распитајте, колико је неверних жена — и показаће вам две-три, али те, ма како богате, ма како жене врло угледних личности, не опће с никим, јер с њима нико и не опћи И ви ћете се насмејати на ову претераност моралну, наслеђену од старина, али синови али кћери ове велике али сваким јадима напаћене наше домовине, кад се насмејете не заборавите, да сваком народу зависи спас о његовим синовима. Какви синови таква и омладина, каква омладина, таква и народна будућност. А шта ћете дочекати од синова, којима у кући родитељи пружају зле примере? Дубровник се, као ниједан град на свету, прославио славом својих синова, али ако му је за то захвалити школама, још више матерама а поред матера и слушкињама, које су у дечије груди улевале веру, поштење и сваке врлине.

Када се је оно пре неколико година из Дубровника заорио глас српске а римокатоличке омладине у обрану Српства, свет се зачудио. Немачки и мађарски листови су излевали жуч, јер на омладинским изјавама били су потписани и властела и чизмари и књижевници и сељаци и момци и девојке и мушко и женско . . . . јер ти листови нису могли разумети, како и у Дубровнику римска вера није ишчупала народну свест. Али да су били ти новинари у Дубровнику и слушали, како слушкиње ђеђушкају малу децу и певају јој српске песме, не би се ни чудили ни љутили. Кад је оно г. 1883. власт забранила градској музици свирати „Радо иде Србин“ — а војничкој наредила, да свира Radeczky-Marsch*), чуло се звиждање из хиљаде уста увређене Србадије — а женске су махале рупцем и викале „Доле с немштином!“

„Neue Fr. Presse“ онда је планула и тражила за Дубровник опсадно стање . . . . велећи, да су чак и слушкиње постале револуционарке, није разумела, да и те жене и те римокатоликиње, те поштене слушкиње осетише увреду српском им поносу!

Са плахог Дунава поздрављам те о ти Сиње море, поздрављам те Дубровниче мој и желим теби чврсту, непоколебиву огањ-српску омладину а омладини вредне српске матере, поред ових и вредне слушкиње. Оне те у кући васпитавајући уче и песмом ти у груди засађују српски дух, напојена тим духом, ступи омладино дубровачка у школу и спремај се.... да, кад куцне хора, не постидиш твоје претке!

Мали.

*) Тако је било огорчење, да је музика морала не само престати већ и разићи се. Залуд долетеше и редари и жандари — и да не би свесних првака омладине, би се крв пролила — а ту су Дубровкиње као и Дубровчани били на истом бранику народног поноса.

Поглед по свету.

— Свечаности у Ђенови о 400-годишњици Колумбовој испале су импозантно, величанствено. Ми смо о том већ, и ако у кратко проговорили. Данас ћемо наставити, јер је и овој чисто културној свечаности, и нехотице ударен политички карактер. У Ђенову је дошла и француска флота а талијански народ прихватио је згодну прилику, да и овог пута даде израва јавне симпатије према Французима а то се разуме, да уједно и осуди политику тројног савеза. Рекли смо, кад је француски адмирал ишао да у име председника Карно-та поздрави талијанског краља, да га је дочекало силно мноштво народа са одушевљеним поздравима. Данас бележимо, да је становништво приређивало Французима импозантну бакљаду, но одустало се од те намере, јер је у Ђенову дошло бродовље и других држава и та би се демонстрација зло тумачила. Али ако се са бакљадом није могло успети а оно се успело са једном ретком депутацијом која је у име 300 талијански друштава поздравила француског адмирала и изразила вечну љубав талијанског према француском народу. Упада јако у очи, да је краљ Умберто декорисао француског адмирала великим орденом Лазарева реда а адмирале, осталих држава нижим редовима. Изгледа, као да се и влада талијанска уверила с народом који има потпуно право, кад каже, да је данашња политика Италије по Италију врло опасна.

— Дана 2. септембра енглеска је влада укинула т. з. присилан закон за Ирску. Све наредбе, које су изашле од год. 1877. на основу овог закона укинуте су — једино је остао у снази закон, да Ирци без дозволе власти не смеду носити оружје. Како се види, ово је први али одлучан корак великога Гледстона, да он хоће увести у Ирску, после толике вековне борбе, правду. Ирци су необично одушевљени, јер су сигурни да ће се на послетку остварити њихове жеље. Стари Гледстон у повесници свог народа, између толиких бесмртних дела, забележиће и ово а надамо се и верујемо, да ће он истим жаром душе настојати да и други народи дођу до своје слободе, и да ће се и за њих борити, као што се борио и победио за Ирце.

— Како смо слутили и догодило се. Руски министар финансије Вишнеградски отступио је ради болести, за коју има слабог изгледа да ју излечи, а цар је на његово место именовао Вита. Овога хвале као вредног чиновника и финансијера изванредних способности. Броји се у најодушевљеније поборнике цареве политике, која је у свему словенска, народна политика.

— Руски сељаци из аустријске Пољске све се више и више селе у Русију. Ово је селење бацило у бригу и владине кругове, па свакојако настоје, да га спрече. И пољски листови, који на жалост не симпатишу за своју браћу, устају против владе и кажу да је свему овоме крива неваљала политика и труло финанцијално стање. Народ прогоне морално и материјално па у томе да и лежи главни и једини разлог овом селењу.

ИЗВЕШТАЈ

управнога одбора „друштва за српско народно позориште“ о своме годишњем раду.*)

Славна скупштино! Част нам је и овом приликом поднети славној скупштини извештај о раду, управнога одбора и укупном стању српског народног позоришта од лањске главне скупштине до овогодишње.

За чланове овога друштва уписали су, од прошле скупштине до сад, ови родољуби и корпорације: I. Са уплатом целе чланарине од 50 фор.: 1.) Тоша Ђорђевић, кр. котарски предстојник у Руми; 2.) Васа Максимовић, трговац у Руми; 3.) Давид Миланковић, већник банског стола у Загребу; 4.) Давид Ћурчић, трговац у Новом Саду; 5.) Васа Муачевић, агроном и поседник у Осеку; 6.) Др. Милан А. Ћирић, адвокат у Новом Саду; 7.) Сава М. Новаковић, трговац у Винер-Најштату. II. Са уплатом од 20 фор. и обвезом на исплату остатка чланарине: 8.) Др. Мита А. Поповић, адвокат у Руми; 9.) Душан Бајловић, трговац у Руми. III. Са уплатом од 10 фор. и обвезом на уплату остатка у годишњим оброцима: 10.) Др. Јован Шевић, кр. јавни бележник у Руми; 12.) Коста Максимовић, подпредседник сиротињског стола бачке жупаније у Сомбору; 13.) Др. Сима А. Ћирић, адвокатски кандидат у Новом Саду. IV. Са уплатом прописане чланарине од 100 фор. за корпорације: 14.) Управна општина у Гргуревци, у Срему; и 15.) „Коло младих Срба“ у Будим-Пешти, са уплатом од 10 фор. и са обвезом, да ће остатак чланарине од 90 фор. подмирити у годишњим оброцима по 20 фор.

И ове године учињени су позоришту разни извештаји, легати и прилози, и то:

1.) Пошто је ове године расправљена оставина пок. кнеза Александра Карађорђевића, исплатио је кр. судбени сто темишварски своме друштву завештани легат од 1400 фор.

2.) Честити родољуб Јаша Векецки, велики поседник у В. Бечкереку, који је у течају ове годипе преминуо, послао је за живота свога друштву 200 фор. у спомен свога оца Арсе Векецког, пароха јарковачког. Од овога ће се завештаја употребљавати годишња камата на испомагање и одржање позоришне дружине.

3.) Г. Коста Аврамовић, умировљени крманош I. прив. дунавског паробр. друштва у Земуну, који је из Дуна-Фелдвара, а рођен у Кун-Сент-Миклошу, и који се бави у манастиру Фенеку, — послао је преко г. Николе Савића, пароха земунског, овоме друштву на сахрану уложну књижицу прве земунске задруге за потпомагање и штедњу (а сада кредитног завода) под бр. 892. На овој уложној књижици ставила је управа поменутог новчаног завода 22. августа 1878. овај запис: „У случају смрти г. Косте Аврамовића припада цео новац, који на ову књижицу уложен буде, српском народном позоришту у Новом Саду“. До 15. октобра 1887. уложено је на ту књижицу у корист позоришту преко 200 ф. главнице с каматом. — Ова уложна књижица чува се у благајни друштвеној.

4.) Пок. Коста П. Петровић из Земуна оставио

*) Због нагомиланог материјала вадоцнило. Ур.

је легат од 50 фор., који је по одбитку 5 фор. за наследну пристојбу, позоришту исплаћен у износу од 45 фор.

5.) Честита управа штедионице у Вуковару послала је и ове године позоришту прилог од 25 фор. Изјављена је и на том прилогу захвалност управи штедионичкој, која већ од толико година редовно прилаже на српско народно позориште кад веће кад мање своте.

6.) Г. Лука Л. Јовановић, брзојавни надчиновник у миру, у Броду, послао је и за годину 1891. прилог од 4 фор. за своју супругу Персиду Јовановићку, која већ много година по толику своту на позориште прилаже.

У извршењу одлуке лањске главне скупштине друштвене — управни је одбор издао позив па народ и српске родољубе, да годишњим или месечним прилозима притеку позоришту у помоћ, да би се тиме створила стална субвенција нар. позоришту и да би му се обезбедио опстанак. Позив тај за скупљање припомоћи ради одржања позоришта штампан је готово у свима нашим листовима и разаслан је у великом броју и засебно на све стране и то: српским црквеним општинама, певачким друштвима, читаоницама, женским задругама, манастирима, српским акад. друштвима, срп. правосл. епископима, новчаним заводима и појединим знатнијим родољубима.

На тај позив одазвали су се у првом реду родољубиви Панчевци. Српско црквено певачко друштво панчевачко одредило је у име припомоћи на издржавање позоришта 250 фор. на 5 година дана. Уједно је исто панчевачко повачко друштво међу грађанством у Панчеву купило прилоге на исту цел, те је постигло врло сјајан успех, тако, да сви прилози из Панчева на 5 година износе импозантну своту од 6554 фор. 50 нов. Исто певачко друштво послало је већ прву годишњу рату од тих прилога за годину 1891/2. у износу од 1310 фор. 90 новч. а остале годишње оброке шиљаће месеца октобра сваке године.

На исту цел приложио је и овдашњи родољуб и велепоседник Лазар Дунђерски знатну своту од 1000 фор.

За Нови Сад изаслан је нарочити одбор за скупљање прилога у исту сврху. Одбор тај још није довршио свој задатак, али се по дојакошњем одзиву може очекивати, да ће успех бити повољан. Ваља напоменути, да су чланови управнога одбора позоришног у тој ствари први почели овде уписивање годишњих прилога, па су за тим узели на се и дужност, да изврше даље купљење прилога по Новом Саду. Кад се тај посао доврши, изнеће се разултат о томе па јавност и саопштиће се имена приложника. Надати се, да ће и остале веће општине наше у том правцу отпочети купљење прилога, а дознало се, да неке општине то већ и чине, те ће се тим начином моћи осигурати опстанак народном позоришту.

Услед поменутог позива на народ стигли су даље на издржавање позоришта још и ови прилози од општина, друштава и појединих родољуба, и то: 1.) По 50 ф. од управних општина у Срему: Краљеваца, В Радинаца, Буђановаца, и Манђелоса. 2.) Од српске православне општине црепајске 20 фор. и од скупљених прилога у Црепаји 63 фор. 3.) Од српске црквене општине у Ст. Бечеју 10 ф. (Иста ће општина прилагати и даље по могуству и изаслала је нарочити одбор који ће скупљати прилоге). 4.) Од српске црквене општине у Даљу 5 фор. 5.) По 50 фор. приложили су др. Арон Војновић, адвокат из Ст. Бечеја, Новак Голубски, нар. капетан из Сентомаша, и централни кредитни завод у Н. Саду. — Осим тога стигло је још прилога из Темишвара, Сирига, Ст. Футога, Шида, и т. д. Но сви су ти прилози у своје време обнародовани, и даривачима изјављена је јавна захвалност.

Према одлуци прошлогодишње скупштине друштвене расписао је управни одбор стечај за управитеља српске нар. позоришне дружине, који би се имао изабрати за сад на годину дана и коме је одређена плата од годишњих 1500 фор. и путни трошак На тај расписани стечај пријавио се само један конпетенат, који је стављао неке теже услове, па је после молбу своју повукао натраг. За тим су са неким нашим књижевницима вођени преговори ради примања управе позоришне, али ти преговори нису имали успеха. Пошто се досадањи управитељ Дим. Ружић није хтео никако више примити даљег вођења управе, и пошто се позориште налазило у великој неприлици, тако да не би могло зимус ни из Новог Сада кренути, — одазвао се подначеоник друштвени А. Хаџић жељи и молби управнога одбора, да у име упр. одбора врши непосредни надзор над позоришном дружином, док се не нађе сталан управитељ. Тај непосредни надзор и привремена управа удешена је тако, да подначеоник А. Хаџић оде у свако место, у које поз. дружина пође, да је тамо смести и да у договору са месним позоришним одборима утврди репертоар. Административни посао и рачуне да води деловођа позоришни П. Степић у споразуму и сутицајем месних позоришних одбора. Подначеоник друштвени А. Хаџић, вазда готов да послужи народу и његовим потребама, примио се драговољно из љубави према овом народном заводу привремене управе над позоришном дружином, те је од почетка фебруара о. г. све до сад без икакве своје користи и награде вршио управитељске дужности.

Управни одбор налази за своју пријатну дужност предложити славној скупштини, да се подначеонику А. Хаџићу изјави захвалност на труду му и пожртвовању око вршења тешке управитељске дужности.

После тако удешене привремене управе позоришне до сталног избора управитеља, повео је управни одбор преговоре ради управе са Милошем Цветићем, редитељем кр. срп. нар. позоришта у Београду. Исти је изјавио, да ће се дравољно примити управе позоришне, чим удеси ствар у погледу свога пензионовања. У погледу примања Милоша Цветића за управитеља и његових захтева и услова подноси се скупштини засебан извештај и предлог.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

Барања. Септембра. Школски велики одмор је минуо. И ето који час, а мила дјечица ће нам опет долазити, да им дајемо очинскијех савјета, да им дајемо нужнога знања. Отпочеће се свети рад! Па дај Боже сретно и берићетно! — Но не могу, а да са жаљењем не признам, да барањско учитељство или је сувише немарно, или да је без тежње, да себе, попут осталијех својијех колега усавршава, да себе вјежба у оном у чем треба да се вјежба педагог — учитељ. Зло је и једно и друго. Зло, па доста велико. А за што то? Та није ли се уговарало преко цијењеног овог листа, да се сазове „учит. збор“ ако не будимске дијецезе, а оно мохачког среза! Да, уговарало се, — па доста што се уговарало, па на том је и остало. Говорило се, да се састане збор у почетку одмора, говорило да на свршетку. Прође почетак, дође свршетак — а збора ни од корова. Заиста, човјек не зна већ шта да мисли, за што је наше (барањско учитељство) тако запустило себе. Та погледајмо широм убаве Барање, свуд школе занемарене, неуредне, свуд у школама њеко мртвило. Та ето материјала да се обрађује. Погледајмо Барањца, та он је рад да научи, он воли књигу, — ал још није довољно развијена та клица! Па сар у заметку, зар ми, учитељство, да је угушимо! Та гле у новије доба наш се Барањац почео заинтересавати и за јавне ствари. Скоро у свакој већој опћини по које новине! Та гле, он „протестује“, он се буди, а ми — учитељи, зар да му не помогнемо? Та пашће на нас клетва њихова! — Па упитаћете ме, па зар то од збора зависи? Да браћо моја! Ми смо у првом реду позвани, да поболшамо стање овдашњих школа, да нађемо начин, како би се ово оправило. Јер наш је Барањац новцем сирома, а љубав према школи тек се развија, те тешко полаже материјалне жртве за своју школу. Но ту треба учитељство да подупре својим савјетом, ту оно треба да одушеви. Учитељство да нађе просто најлакши начин и да га послије свом народу саопћи. Просто, о напретку школа треба да се ради у првом реду. Друго, зар барањско учитељство не тежки, да себе усавршава? Зар би израђивање тема било на штету учитељству; зар и узор предавања на одмет? Зар . . та да — ти зборови, ти састанци, на којима се мисли измјењују не користи, зар би остало учитељство и наше и туђе — чинило? Та ако ће, овђе у будимској дијецези треба да смо — и учитељство и свештенство — трезвени.

Да наш народ у тој дијецези пропада, да га нестаје светао је факт; да, гледнимо горњи дистрикт! Гроза те хвата, Чујеш њеки диван налик на српски, а пред тобом стоји Мађар шта л'. Нијема већ ту српске дивне ношње; нијема дивног српског платна; уђи у кућу, нијема знака, да је то српска соба. Но Богу хвала, овђе у доњем дистрикту је маса, па се држи! Ал и ту нестаје дичног Србина! Он се сам пита: — „Па ђе смо? Куд пропадосмо?“ Ај жалости, па још да се устеже од спасавања. Зар да се остави сирома народ сам себи, да се губи, да пропада, да тоне! Зар сад да се не потпирује српски пламен у њаговим грудима? Зар сад да се свијест његова угуши? Зар сад да се остави у тами? Зар сад да учитељство без одушевљења ради само оно што мора? Ти није ли то црни гријех? Та куд би нам душа? Опет ћете рећи: „па на што ту збор?“ Та роде мој, ту да се напунимо одушевљења; ту да се посаветујемо; ту да себе изобразимо; ето за то збор. Да покажемо народу, да се ми међу се љубимо, па ће се и они љубити; да покажемо да се треба савјетовати, па ће се и они савјетовати; да им покажемо, колико нам на срцу лежи њихов напредак умни те и материјални. За то треба збора, — јер, без збора нијема договора а без тога ни напрјетка нијема!

На послјетку, ко би могао тврдити, да нијема смисла збор држати и ко би тврдио, да се њим ништа не постизава, ни да то није корисно, тај би заиста требао да постане становником Lipótmező-а. Тај централно-африкански мисли. Но ја не мислим да такога међу нама има. Ал никако не могу ни от прилике да смислим, за што се тако и толико устеже за збор! Чека се Чика-Вједи? Ако — онда се врло гријеши. Чика-Вуки има другог и по његову цепину кориснијег посла. А за други не могу дознати, а мило би ми било кад бих дознао!

Но бадава сад нарицање, бадава јадање, сад се мора отложити до ускршњих ферија, па ако се ни онда не оствари, онда ће барањско учитељство дати само себи лијепу свједоџбу. Но то мислим да неће бити!

Старији учитељи, нек се постарају, па нек изненаде своје млађе колеге! Та за што да их набрајам — имамо ми људи за тај посао. Ми се сви надамо, а помоћ не украћивамо, само треба вожд, а тај нек буде који од старији и искуснији.

Барањац.

Вести из места и са стране.

Промена гарнизона. У петак после подне стигла је у Петроварадин пешачка пуковнија бр. 29. маршал Лаудон, место 61. пуковније цар Александар III., која је премештена у Темишвар.

Споменик Гундулићу. Одбор за подизање споменика овом бесмртном српском песнику у Дубровнику изложио је три пројекта, вајара Рендића, за овај споменик. Стручњаци их сва три хвале.

Избори за скупштину сремске жупаније. У четвртак у вече кад је наш лист од петка био већ штампан, добисмо ову брзојавну вест: „Поред све пресије котарског предстојника Плате Михајловића и целог чиновничког апарата ипак је изабран за скупштинара Коста Арсенић. Остала су двојица изабраних стеклишко-владине боје. Што нису сви наши кандидати изабрани узрок је недолазак наших бирача“. Жалосно, што наш свет тамо тако мало мари за свој сопствени интерес!

Чудо од владиних новина јесте „Српска Застава“, орган либералне владе у Србији. Кад ју узмеш у руке, па прочиташ, чини ти се да си доспео у какво друштво амалина, кочијаша или каквог другог нижег особља за послугу. Тај жалосни лист управо врви од најпростије грђње против радикала. На пр. о „Србобрану“ пише да је „поманитао“ од ово две недеље овамо, те је своје „ђубре“ већ истресао, па сад га прибира шта гаднијег са туђег ђубришта“. О „Застави“ хтеде нешто рећи, но испало му је тако конфузно да га ни сам Бог не може разумети. Дакле то је тај лист, који износи мишљење нових министара, који веле да су „цвет интелигенције“, чланови „одличне“ странке! Судећи по томе листу, требали би нови министри да носе вреће а не да седе на министарским фотељама.

Живила равноправност. Читамо у „Србобрану“: У интернат земаљске обртне школе у Загребу примљено је ове године око тридесет питомаца, међу којима су само четири Србина. Заиста то нам је чудно! Док су Срби заузимали неколико виших места у управи, стеклишки и обзорашки листови тужили су се непрестано на некакво запостављање Хрвата. Сад је „виша“ управа „пурифицирана“ (очишћена), о запостављању Хрвата не може се више говорити, али се може говорити о запостављању Срба. Ми износимо трећину читавога становништва у Хрватској и Славонији; ми плаћамо добру половину државних прихода — па уз све то међу учитељима средњих школа нема ни осми део Срба, међу ђацима што уживају земаљске стипендије нема ни пети део Срба, а међу благодејанцима обртничке школе нема ни седми део Срба. Кад се већ пази на народност, ми би молили, да се Срби не прикраћују — не бар тако страшно!

Прешли у православље. Јављају из Кракова, да је у Лацу тридесет ческих породица прешло у православну веру.

Кнајп против колере. Познато ће бити нашим штов. читаоцима да се у Верисхофену у Баварској налази парох Себастијан Кнајп, који је постао гласовит својим начином лечења са водом. Њега посетио је ових дана један дописник „Budapesti Hirlap“-а те га је упитао шта он мисли, како би се најподесније лечила колера. Кнајп је на то одговорио ово: „О тој ствари, пошто засеца у медецину, ја не би смео говорити, пошто нисам никада учио медецину — но радо ћу вам причати о мојем личном искуству. По моме суду колера није ништа друго до ли изненада започети и ужасно брзо завршени двобој између колеријске материје и људскога тела; победа остаје ономе, који је јачи. Па како се спрема човек за ту борбу? Тако да се уплаши кад се колера приближи на неколико стотина километара, па мисли да мора умрети кад га болест спопадне. Но није тако; он не мора умрети ако држи у реду свој стомак и ако се пробава редовно обавља. Најгоре је што људи, чим стигне вест о колери, мењају свој начин живљења. Пију тешка црна вина, коњак, арак, па тиме слабе свој стомак. А кад букне колера онда налажу власти, како да се околина има десинфицирати, а за болесника не стара се нико, јер држи већ унапред да мора умрети. Лекари мисле да могу потиснути колеријску материју опијумом и танином, место да је истерају из тела, што би се дало постићи знојењем. Болесник, који може да се зноји, тај је спашен, а који не може, тај је пропао. А знојење може се произвести врућом водом. То је једини случај, да ја, који лечим ладном водом, препоручујем врућу; а господа, која се плаше лечења ладном водом, у таком случају наређују ладне облоге, које само бол утишају али је не лече. Да се произведе зној, узме се дебео, чим простији чаршав (плахта), а ако таквог нема, узме се проста врећа, савије се пет, шест пута, замочи се у кипућу воду и метне се (тако вруће како болесник може поднети) на прси и трбух болесника а под њега метне се повећа крпа, која је замочена у топло сирће (оцат). После 20 до 25 минута, кад за почне зној, постави се нови топли облог и то се тако дуго ради док престану грчеви и бљување. Сем тога треба парави помоћи и изнутра а за то ће бити најбоље у млеку скувани истучени ким (Kümmel) који се даје у маленим дозама. Тако сам ја г. 1855. у Аугсбургу лечио оне, који оболеше од колере, па од 41 остадоше живи њих 40. Само једног болесника нисам могао излечити а тога би био најраће излечио. Тај болесник била је моја мати. Тако би ја и данас поступао против колере ако надође; ја се ње не плашим. Здрав човек треба да за време колере, ако се осећа добро, окупа у ладној води доњи део тела и то онда кад му је тело најтоплије. Онај, чији стомак није у реду, тај нека из јутра пије добар, горки Thé од пелина. За чишћење стомака изврсно је узимати дневно 6—8 зрна боровице — но онај који је здрав, то не могу доста нагласити, треба да не претрпава свој стомак; нека живи редовно, једноставно и паметно. Нека не једе оно што прија његовом језику, него оно, што је корисно стомаку. Основ мојему мишљењу није знаност него искуство; моја савест не дозвољава ми да тврдим или препоручујем нешто о чем се нисам сам на себи или па другима небројено пута осведочио: да је добро и корисно“. — Неколико сахати доцније показао је Кнајп дописнику једно писмо из Хамбурга, у којему му се јавља, да су његовом методом излечена три болесника од колере за које рекоше лекари да морају умрети.

Градња жељезнице из Великог Бечкерека у Панчево опет је одгођена на неизвесно време.

Просвета у Србији, лепо напредује. Филологију на вел. школи, коју је до сада предавао један професор, од сада ће, као на светским универзитетима, тројица предавати. Увешће се стални школски ревизори за основне школе и гимназије. До године отвориће се четир нове осморазредне гимназије (поред досадањих 26), те ће се знатно повећати број професора а и поболшати стање учитеља. — Ради усавршавања срп. правосл. цркв. пјенија, држава ће штампати ноте за сва црквр. пјенија у свих 8 гласова.

Нова тајна наредба. „Врш. Гласник“ јавља, да је и вршачкој конзисторији од патријарха преко владике дошла нека наредба, да се од сада конзисторија што више служи мађарским језиком.

Руски цар и царица посетили су ових дана у Петрограду две бонице где леже болесници од колере. Цар је ишао од кревета до кревета (постеље), соколио је болеснике и појединима пружао је руку а царица била је у женском оделењу, разговарала је са сваком болесницом и даривала их је обилато.Кад је царица дошла до кревета једне калуђерице, која је негујући болеснице и сама оболела од те страшне болести и баш се борила смрћу, сагнула се к њој царица, па тешећи ју, пољубила ју у обадва образа. После повратка из бонице нису цар и царица пуна три дана хтели доћи у дотицај ни с ким, те су тек четврти дан смела приступити к њима њихова деца да их поздраве Кад је становништво дознало за овај јуначки и самопрегоревајући чин рускога цара плануло је у највећем одушевљењу. И заиста ово је нешто управо величанствено!

Површина европских винограда. Читамо у „Србобрану“: Да се види коју знаменитост имаде концесија, што ју је Аустро-Угарска дала Италији у трговачком уговору винском клаузулом, довољно је знати, да је Италија прва земља на свету што се тиче површине, засађене вин. лозом. У Европи имаде више од 9 милијуна хектара винограда, а од тога одпада на саму Италију 2,430.100 хектара. За тим се ређају Француска са 1,637.001 хект., Шпањолска са 1,604.000 хектара и Аустро-Угарска са 655.000 хектара. Немачка имаде само 120.000 хектара. Годишња продукција износи просечно око 117 мил. хектолитара, а произвађају Италија 36, Француска 27, Аустро-Угарска 9·8, Немачка 3·3 мил. хектол. Изван Европе има једино Алгир са 2·4 мил. хектол. већу важност.

Новије вести.

Река. Услед тога што је општинско преставништво начелнику Ђоти и магистрату изјавило поверење, спремају се неки да сазову збор на којем би се против тога протестовало. Влада хоће да суспендује два виша магистратска чиновника. (Но . . . но . . . некако и на Реци почиње да избија незадовољство! Ур.).

Берлин. Немачка је присвојила себи у Африци земљиште између земаља Хереро и Овамбо, велећи да до сада није имало господара. (За цело, требало је тек да дођу тамо Немци. Ур.).

Рим. И идућој седници министарског савета биће закључено: кад ће се расписати нови избори.

Лондон. Венчање румунског престолонаследника са принцезом Маријом од Единбурга обавиће се у Енглеској почетком јануара.

Петроград. Вите именован је министром финансије а Кривошеин министром грађевина. — „Руски Инвалид“ саопштава нови статут за наоружање тврђава, као и да је постављена комисија у Петрограду за наоружање тврђава. — „Грађанин“ дознаје да ће генерал Драгомиров отступити са садањега свога места у Кијеву.

Цариград. Аустро-угарски посланик барон Калице, отпутовао је на допуст у Беч.

Симла. Емирова војска ужасно трпи од колере, па не може због тога да напада усташе.

Дописница уредништва.

Сл. уредништву „Слободе“ Ниш. Онај допис из Америке, који сте донели у задњем броју из „В. Србије“ и рекосте, да је тај допис њезин, оригиналан, знајте да је „В. Србија“ пренела из „Заставе“ а да није „Заставу“ ни споменула. Толико, да се знате у напред владати. До сад смо ћутали, ћутали смо и ако су с нама често пута тако радили многи српски листови, ћутали смо и онда, кад смо читали како преносе наше ствари а стављају да их преносе — промислите! — из других новина. Али ћутати више не ћемо, јер се то чини из зле намере!

ПРИПОСЛАНО.*)

ГОСПОДАРУ ПОРЕЗНОВНИКУ

у Иригу.

Одговарајући на ваше припослано у цењеној „Застави“, под бројем 135. долази вам пописник васколики порезовника који конзум на шећер плаћају, сваког месеца а што се тиче од алвађија по вашарима скупљени новаца уз контролу једног порезовника, положићу рачун с концем ове године, с тим више пошто је општина побирање конзума за год. 1893. на себе примила. Одговарајући вам примећујем да сте требали и своје поштено име подписати.

Ђорђе Петровић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 36. број

„СТРАЖИЛОВА“

са овом садржином:

Песништво: Живот. Песма. Написао Ленскій. — Под земљом. Написао Драгутин Ј. Илијћ. — Бригадир. Приповетка И. С. Тургењева. Превео Миливој Максимовић. — Књижевност: Иларијон Руварац (са сликом). Написао Ст. Станојевић. — Професорски лист за наше две српске православне гимназије. Написао Григорије Лазић. — Ковчежић: Књижевне белешке.

„Стражилово“ излази сваке недеље на читавом табаку. Цена му је на четврт године 1 ф. 25 нов. на по год. 2 ф. 50 нов. На целу год. 5 ф. — Претплата се шаље књижари Луке Јоцића у Н. Саду.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како овострано српско учитељство нема свога листа који би се што чешће, барем недељно, бавио струком и животом учитељском у поучно-забавном правцу, то сам принуђен да издам свој подужи састав **„ПЕДАГОШКА ПИСМА“** у засебној књизи.

Ту књигу сам написао размишљајући о предметима, којих ће бити 25, колико сам читао, чуо, видио и искусио; а употребио сам облик писма за то, да буде читаоцима разумљивије и занимљивије.

Усуђујем се дакле позвати на претплату учитеље и учитељице и сваког пријатеља књиге с тим, да ћу тек онда дати књигу у штампу, кад буде довољан број претплатника, као и да ћу приход, ако га Бог даде, употребити као испомоћ на даљем студирању учит. у иностранству.

Скупљач има десету књигу или новац. Претплату прима: г Аркадије Варађанин, управитељ више дев. школе у Новом Саду. Цена књизи 40 н.

У Новом Саду, 4. септембра 1892.

Јован Јанко Кнежевић,
учитељ.

Молим и остала српска уредништва, да имају доброту овај позив прештампати.

ПОЗИВ

У СЕДНИЦЕ КЊИЖЕВНОГ ОДЕЉЕЊА

„МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

Господа чланови позивају се, да изволе доћи **у седнице књижевнога одељења „Матице Српске“,** које ће се држати у понедељник 7. (19.) септембра о. г. и одмах други дан после свршене главне скупштине друштвене, свагда у 4 сахата после подне.

У Новом Саду, 2. (14.) септ. 1892.

Председник „Матице Српске“:

Милош Димитријевић с. р.
кр. саветник

✝

Тужним срцем јављам свима сродницима, пријатељима и знанцима да ћу 12. (24.) септембра 1892. у 10 сахата пре подне давати у овомесној српској православној цркви **погодишњи парастос** мом незаборављеном и непрежаљеном супругу

ЈОВАНУ СТЕФАНОВИЋУ-БРАТИ

Јављајући ово, молим сроднике, пријатеље и остале поштоваоце да тужној свечаности овој присуствовати изволе.

У Черевићу, 30. августа 1892.

Сара Ј. Стефановић,
ојађена супруга.

2—2

ОГЛАСИ.

Zurückgesetzte Seidenstoffe mit 25%—33⅓% und 50% Rabat auf die Original-Preise vers. meter- und roberweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. 615

Бр. 2703.
kig. 892.

Од поглаварства варошице Сентомаша.

ОБЈАВА.

Долепотписано општинско поглаварство овим до знања ставља, да ће се општинска велика гостионица са деповом заједно уз извикану годишњу цену од 1.800 форинти, од 1. јануара 1893. год. до 1. октобера 1895. године; — општинско право риболова уз извикану годишњу цену од 1.200 фор. од 1. јануара 1893. год. до 31. децембра 1895. год.; — право купљења вашарских пристојба уз извикану цену од 850 фор. од 1. јануара 1893. год. на једну годину; — и право купљења пијачарских пристојба уз извикану цену од 360 фор. до 1. јануара 1893. год. на једну годину на јавној устменој и писменој дражби у општинској варошкој кући 15. октобора т. г. пре подне у 9 сати под закуп издати.

Од стране поглаварства сачињени и од скупштине одобрени дражбени услови, у званичним часовима стоје на расположењу публици.

У Сентомашу 15. септембера 1892. године.

Исидор Иванић, општ. бележник. **Ника Дракулић,** општ. кнез.

510 1—1

СТЕЧАЈ.

Услед дозволе Славн. Епарх. Школ. одбора бачког овим се поново отвара стечај на упражњено учитељско место у Турији.

Плата је у готовом новцу 300 фор., за држање пофторне школе 40 ф., за грејање и чишћење школе 60 фор., у име писаћег паушала 10 ф. уживање 16 диштр. ланаца (22 кат. јуура) орање земље на коју учитељ порез, еквиваленат и друмарину плаћа и слободан стан.

Изабрани ће дужан бити у додељеним му разредима децу у свима школском уредбом прописаним предметима обучавати и у цркви при сваком богослужењу за певницом појати.

Рок стечају траје до 26. септ. по старом календару. Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока потписаном школском одбору поднети.

Из седнице школслог одбора у Турији 31. августа 1892. год. држане.

Школски одбор.

509 2—3

ПРОДАЈА ДРВА.

Код господарственог уреда петроварадинске имовне обћине у Митровици продаваће се дне 27. септембра по новом календару ове год. у 10 сати прије подне путем устмене дражбе:

1. Храстове грађе у ћутковима (од 2—7 м. дужине) 251 кубни метера и 211 хвати дрва за гориво.

2. Стојећа стабла и то: 706 храстова, 45 брестова и 31 граб.

Дрва под тачком 1. леже на обали Саве, она под тачком 2. налазе се у лугу Каракуши у непосредној близини савске обале.

Дрвна громада стојећих стабала процјењена је на 337 кубни метара грађе и 1876. кубни метара горива, и на цјену од 3144 форината, дочим су дрва под тачком 1. оцјењена на 2450 фор. а. вр.

Ма да ће се дражба обдржавати устмено примају се и писмене понуде, посебно за сваки овај објект, ако су исте понуде обложене са 5 процената од процјенбене вредности и до 10 сати прије подне за дражбу уреченога дана господарственом уреду у Митровици уруче.

У писменој понуди има нудилац извесно навести да су му дражбени увети познати и да их у целости прихваћа.

Услови се могу дознати код потписаног уреда у Митровици и код шумарије у Кленку.

Митровица, 8. септембра по нов. кал. 1892.

Господарствени уред
Петроварадинске имовне обћине.

499 3—3

ПРОДАЈА ЖИРА.

Подписати уред издаваће 27. септембра по новом календару ове године право жирења свиња у 4 подручне шуме: **у Вароши Вратичној, Малетића лугу и Грабовини II.** Свега 2911 катастрални јутара.

Поближа извешћа и услове продаје даје подписати уред.

Митровица, 8. септембра по рим. 1892.

Господарствени уред
Петроварадинске имовне обћине.

500 3—3

КВИЗДОВ

Средство за косу против болести и испадања косе. — 1 боца 50 новч.

Помада од лука средство за рашћење косе. — 1 тегла 80 н.

Фластер против жуљева 1 кутија 35 и 75 н.

Тинктура против жуљева и брадавица 1 боца 35 н.

Коњак са гвожђем дијететско средство за малокрвне и за опорављање. — 1 боца 1 ф. 40 н.

Зејтин од рибље јетре (Dorschleberthran) 1 боца по 70, 1 ф. 20 н.

Францбрантвајн 1 боца 85 н.

Сок од боквице против кашља и назеба код деце. 1 боца 35 нов.

Дневно се разашиље кроз главну пошту
Kreisapotheke Kornenburg bei Wien.

Franz Joh. Kwizda,
k. u. k. öster. und königl. rumän. Hofflieferant,
Kornenburg. 16

ПРВЕ ВРСТЕ
НАЈБОЉЕГ
талијанског (белог)
ВИНА

продајем на литру преко сокака по 30 н. Вирташима на буре продаваћу по 20 н.

504 3—5 **ЂОКА РАКИЋ,**
у Новом Саду.

КУЋА

у кисачком сокаку бр. 10, састојећа из 5 соба, 3 кујне, велики подрум, шупа, велика штала и башта продаје се. — Запитати о условима у кући

497 3—3 **ЛАЗУ МАКСИМОВИЋА.**

ЦИГАЉА И ЦРЕПА
СА
СПУШТЕНОМ ЦЕНОМ.

1000 цигаља I. класе **фор. 16.50**
1000 црепа I. класе **фор. 11.50**

Код веће потребе још нешто јефтиније.

Нови Сад, септембра 1892.

492 2— **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

ОГЛАС.

Моју шпецераја, стакла трговину, на добром месту са добрим прометом, због фамилијарних околности предајем одмах уз повољна условија. — Уједно потребујем за моју мануфактурну трговину 1 старијег и 2 *млађа спомоћника*, добри продавци. Ступити могу одмах.

В. ЂОРЂЕВИЋ
511 1 2 у Шиду.

АДВОКАТ
Др. ФРАН КУЦЕЛИЋ

отворио је своју писарницу у Митровици у кући г. Крауса vis-a-vis гостионици „Јелачићу бану.“

512 1—2

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА
У ПАНЧЕВУ

потребује једног млађег спомоћника, доброг детајлисту, који говори српски немачки и мађарски. Ступање одма. 513 1—2

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ВЕЛИМИРА НИКОЛАЈЕВИЋА
У ИНЂИЈИ

потребује два способна спомоћника који говоре немачки и мађарски. Ступање одма или за 14 дана. 514 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКО-ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
Н. ЂУРИШИЋА
У РУМИ

498 3—3

треба једног млађег гвожђарског помоћника и једног шегрта.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ПЕТРА РАНКОВИЋА

496 3—3

У БЕЛЕГИШУ (пошта Стари Бановци)

потребује два млађа спомоћника и једног шегрта. Ступити могу одма.

Шпецерајска и кратког еспапа трговина
С. ПЕТЉАНСКОГ
У СТ. БЕЧЕЈУ

508 2—3

потребује једног младог, прве године изученог спомоћника који говори српски и мађарски. Ступити може одма.

Помодно-мануфактурна и конфекција
ТРГОВИНА
ЈОСИФА НЕБЛА
У ВИНКОВЦИ

потребује два ваљана спомоћника. Исти треба да говоре немачки, српски и мађарски.

Ступање одма. 507 2—2

Ко жели дневно да заслужи 5—10 фор. без икаква капитала и своје личне оштете; на лозовима и државним папирима нека се обрати на J. DANNEBERG,

491 2—6 **Wien I. Kumplg. 7.**

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч. диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквених општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној квалитету лиферује. 15 24—38

Ценовници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

598 40—

ПОЗИВ.

Учтиво се позивају п. н. г.г. на уписивање честица IV. КОЛА „Сремско-карловачке задруге за међусобно помагање и штедњу“ у Ср. Карловцима. Особито се пак умољавају она г. г. исплаћеног I. кола да поново као чланови задруге ступе.

Уписивање почиње 1. октобра о. г. а уплата 1. јануара идуће године по нов. кал., даља извешћа даје управа.

За сремско-карловачку задругу за међусобно помагање и штедњу

АЛЕКСАНДАР ДИМИТРИЈЕВИЋ-ЧАКИЋ
управитељ.

493 3—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.